
Gepubliceerd

Arbeidsmarkt en -beleid

Het Vlaams werkgelegenheidsbeleid 3x gewikt en gewogen

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie Werkgelegenheid (2002), *Strategisch Plan Werkgelegenheid, Monitoring van de beoogde beleidseffecten, Stand van zaken oktober 2002.*

Bij de aanvang van de huidige Vlaamse regering in 1999 maakte elke minister zijn beleidsintenties bekend via de opmaak van een strategisch plan. Zo ontstond ook het strategisch plan werkgelegenheid 2000-2004 van de Vlaamse minister van Werkgelegenheid en Toerisme. Dit plan bevat vier strategische doelstellingen en 13 kritische succesfactoren (KSF's) of wegen om deze doelstellingen te bereiken. Deze werden aangevuld met indicatoren op basis waarvan het gevoerde beleid kan worden geëvalueerd. De administratie Werkgelegenheid neemt de coördinatie van deze jaarlijkse taak op zich. U vindt hierbij een bloemlezing uit het derde opvolgingsrapport, dat van de pers rolde in december 2002. Het geeft een inzicht in zowel de sociaal-economische omgeving waarin de minister zijn beleid voert als het resultaat van de beleidsinspanningen die de minister het afgelopen jaar verrichtte.

Het bereik van vier strategische doelstellingen...

Strategische doelstelling 1 (SD 1) is een overkoepelende doelstelling die aangeeft dat deze regering streeft naar het *verbogen van de werkzaamheids-*

graad tot 66,5% in 2004. Een voortzetting van dit groeipad moet ertoe leiden dat in 2010 70% van de bevolking op arbeidsleeftijd werkt, zoals het Pact van Vilvoorde en de Europese werkgelegenheidsrichtsnoeren stipuleren.

De neergaande conjunctuur resulteerde in een minder gunstige ontwikkeling. Ze leidde tot een trendbreuk in de werkzaamheids- en de werkloosheidscijfers. In 2001 werkte 63,4% van de 15- tot 64-jarigen; dit was bijna evenveel als in 2000 en lag iets onder het Europese gemiddelde. Vanaf september 2001 nam het aantal niet-werkende werkzoekenden sterk toe in Vlaanderen. Ontslagen van werknemers waren en zijn nog steeds aan de

orde van de dag terwijl minder werkkrachten werden en worden aangeworven.

SD 2 omvat het streven naar een *evenredige deelname* van alle bevolkingsgroepen aan het arbeidsleven. De realisatie hiervan vereist een verhoogde

arbeidsdeelname van de zogenaamde kansengroepen en tegelijkertijd een afname van hun werkloosheid. Tussen 30 juni 2001 en 30 juni 2002 nam de werkloosheid onder de jongeren en de niet-Europeaanen meer dan gemiddeld toe in vergelijking met de andere kansengroepen. De vrouwen slaagden er als enige kansengroep in de kloof met de gemiddelde werkloosheid verder te dichten. Op het vlak van werkzaamheid viel de verontrustende daling van de werkzaamheidsgraad van laaggeschoolden in 2001 op. De werkzaamheid bij de ouderen lag met 50,6% onder het Europese gemiddelde.

Om de werkzaamheid globaal en voor de verschillende kansengroepen te verhogen, is een goede *kwaliteit van de arbeid* een noodzakelijke voorwaarde. Deze maakt het voorwerp uit van SD 3. Vandaag beschikt Vlaanderen nog steeds niet over doeltreffende maatstaven, maar startte intussen met de voorbereidende werkzaamheden voor een nulmeting van de 'werkbaarheidsgraad'. De jaarlijkse Survey van de administratie Planning en Statistiek bevestigde in 2001 opnieuw dat meer dan 80% van de Vlamingen globaal tevreden is over en met zijn werk. In 2001 was één Vlaming op vier ontevreden over de specifieke aspecten 'kansen op promotie' en 'werkdruk'. Vooral de ontevredenheid over de werkdruk nam sterk toe.

De vierde en laatste SD benadrukt het belang van *individuele en maatschappelijke ontplooiing* voor iedereen. De deelname van alle bevolkingsgroepen aan opleiding is daartoe de belangrijkste indicator. Deze deelname nam tussen 2000 en 2001 verder toe van 6,9% tot 7,4%. Het was vooral de werkende bevolking die meer opleiding volgde.

... via de weg van kritische succesfactoren

KSF 1 benadrukt het belang van een *maatschappelijk gedragen visie* voor de realisatie van het werkgelegenheidsbeleid. Het Pact van Vilvoorde en de 21 sectorconvenanten, gesloten tussen de Vlaamse regering en diverse sectoren, zijn op dit terrein de belangrijkste realisaties. Deze laatste omvatten vooral engagementen met betrekking tot de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, diversiteit en levenslang leren. De praktijk moest tijdens de redac-

tie van het document nog uitwijzen of het akkoord tussen de Vlaamse minister van Werkgelegenheid en zijn federale collega een reële stap was naar het afsluiten van Vlaamse CAO's. De Vlaamse regering is intussen bevoegd om CAO's algemeen verbindend te verklaren indien deze bepalingen bevatten die betrekking hebben op een gemeenschaps- of een gewestbevoegdheid (B.S. 17 december 2002).

Het *afstemmen van vraag en aanbod* op de arbeidsmarkt staat centraal in KSF 2. Vooral de VDAB en de derden-organisaties zorgen voor de toeleiding naar de arbeidsmarkt. Deze opleidingsverstrekkers krijgen daarbij belangrijke financiële steun vanuit het Europees Sociaal Fonds (ESF). Bijna 70% van de ESF-middelen ging naar projecten voor werkzoekenden. Tussen 2000 en 2001 verdubbelde het bereik van de preventieve doelgroep. De ESF-middelen voor het verhogen van de aanpasbaarheid werden sterk verhoogd en breder ingezet (opleiding, individuele loopbaanbegeleiding, jobrotatie en diversiteit in de onderneming).

In 2001 bereikte de VDAB ruim 161 600 werkzoekenden via haar trajectwerking. Tussen 2000 en 2001 steeg het aantal intakes en gespecialiseerde screenings. Bijna 72% van de deelnemers aan de trajectbegeleiding is zes maanden na het beëindigen ervan niet meer ingeschreven als werkzoekende. Dit wijst op een zekere doelmatigheid van deze acties. De gevoelige daling van de wachttijden voor werkzoekenden die zich inschrijven voor een opleiding en sollicitatietraining, getuigt van de klantgerichtheid van de VDAB.

KSF 3 beklemtoont de noodzaak van een beleid dat zich richt op een *evenredige participatie* van alle bevolkingsgroepen aan het arbeidsleven. In aanvulling op de gegevens bij SD 2 vestigen we vooral de aandacht op de mate waarin de VDAB als voorname actor deze kansengroepen bereikte. Laaggeschoolden, personen met een leefloon en allochtonen waren oververtegenwoordigd; voor langdurig werklozen en ouderen bemerkten we een ondervertegenwoordiging. Het relatief grote bereik van allochtone werkzoekenden houdt verband met de extra middelen die werden vrijgemaakt voor de secundaire inburgeringstrajecten.

Diverse onderzoeken wijzen op het belang van de start van de loopbaan voor het verdere verloop er-

van. KSF 4 speelt hierop in en handelt over een betere *afstemming tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt*. Het stelsel van deeltijds leren is hiertoe belangrijk. Het aantal deeltijds lerenden en het aandeel van personen onder hen met een arbeids- of werkervaringsplaats (69%) neemt toe. Toch kunnen we pas over een succes spreken als alle leerlingen (100%) een werkervarings- of arbeidsplaats hebben.

Bijblijven via het stimuleren van *permanente vorming* voor werkenden en werkzoekenden vormt het voorwerp van KSF 5. De opleidingscijfers wijzen op een stijging van de deelname aan vorming. In 2001 was de interesse voor persoonlijke vorming en voor beroepsopleiding bijna even groot. Het aantal door de VDAB georganiseerde cursussen en het aantal deelnemers namen sterk toe tussen 2001 en 2002. Eenzelfde evolutie tekende zich af met betrekking tot de permanente vorming georganiseerd door het departement Onderwijs.

KSF 8 benadrukt het *aantrekkelijker maken van arbeid*. Vanuit de vraagzijde speelt de evolutie van de loonkost hierin een cruciale rol. Voorlopige gegevens voor 2002 duiden op een te grote totale loonkostenstijging. Het bestrijden van financiële werkloosheidsvallen is eveneens zeer belangrijk om de aantrekkingskracht van arbeid te verhogen. De federale en de Vlaamse regering maakten hiervan werk tijdens de voorbije jaren. In de toekomst moet aandacht besteed worden aan het bestrijden van niet-financiële werkloosheidsvallen. De ontwikkeling van nieuwe diensten, die voldoen aan maatschappelijke noden, is in dit kader een belangrijk beleidsinstrument. In 2001 werden in dit kader pilootprojecten opgestart in 12 centrumsteden. Het gebruik van de dienstencheques zal een bijkomende impuls geven aan deze ontwikkeling.

De creatie van *nieuwe vormen van werkgelegenheid* komt aan bod in KSF 9. Dit gebeurt, zo blijkt, op een indirecte wijze uit de tertiaire en quartaire werkgelegenheidsgroei. In de overige sectoren verminderde de werkgelegenheid. De toenemende nieuwe dienstenactiviteiten en sociale economieprojecten blijven kleinschalig in termen van tewerkstelling. De bedrijfsmatige aanpak van deze diensten en projecten blijft een aandachtspunt.

De beleidsaandacht in KSF 10 gaat uit naar een *gelijke werkverdeling* en een *betere combinatie van werk met andere activiteiten*. De deeltijdarbeid stagneert en blijft vooral een vrouwenzaak. De onvrijwillige deeltijdarbeid nam verder af tot 14,2% in 2001. Het toenemend gebruik van de federale en Vlaamse maatregel voor loopbaanonderbreking wijst op een grote maatschappelijke behoefte. De grote nood aan zorgkrediet blijkt daarnaast uit het succes van de Vlaamse aanmoedigingspremie voor dit doel.

In KSF 11 drukt het beleid het belang uit dat wordt gehecht aan een *duurzame economie*. Het VIONA-onderzoek 'panel vraagzijde arbeidsmarkt' (PASO) zal in 2003 de eerste cijfers leveren om de beleidsresultaten op dit vlak te meten.

Volgens KSF 12 vereist een bloeiende arbeidsmarkt een *sterk en veelzijdig economisch draagvlak*. De hierbij vermelde beleidseffecten en indicatoren geven eerder een gefragmenteerd beeld van het economisch draagvlak. Meer informatie vindt de lezer in de opvolging van het strategisch plan Economie. Op het vlak van innovatie en Onderzoek & Ontwikkeling haalt Vlaanderen het Europese gemiddelde. Met de Meerwaarden economie en het Trivisi-project wordt de verbondenheid tussen de reguliere en de sociale economie gestimuleerd.

KSF 13 tot slot omvat de doelstelling van een *goede overheidswerking*. Het werkgelegenheidsinstrumentarium moet transparanter, efficiënter en effectiever worden, zowel intern, als naar samenwerking met andere beleidsniveaus. Wat betreft dit laatste aspect, beschouwt de Europese overheid het jaarlijkse Vlaams actieplan Europese werkgelegenheidsrichtsnoeren als een goed beleidsvoorbeeld. De samenwerking met het federale beleidsniveau concretiseerde zich in een toenemend aantal samenwerkingsakkoorden tussen de federale en Vlaamse overheid.

De hervormingen binnen de diensten van de Vlaamse overheid moeten bijdragen tot een duidelijkere positionering van de diverse beleidsactoren. De klantgerichtheid van de VDAB en de administratie Werkgelegenheid blijkt uit hun striktere opvolging van de doorlooptijden bij de dossierbehandeling. In 2002 startte de Vlaamse overheid enkele projecten om de regelgeving te vereenvoudigen.

Slotwoord

Als auteurs rest ons een woordje van *zelfkritiek*. De attente lezer merkte zeker de diversiteit aan indicatoren op evenals een occasionele overlapping tussen de strategische doelstellingen en de kritische succesfactoren. Dit leerproces zal in de toekomst leiden tot een vereenvoudiging. Deze derde opvolging toont eveneens dat indicatoren die nog geen invulling kennen (wegens het niet gemeten worden) doorheen de legislatuur niet onmiddellijk een invulling krijgen. De Vlaamse overheid levert weliswaar inspanningen. De minister van Werkgelegenheid en Toerisme gaf in 2001 het startschot tot een longitudinale bevraging van de vraagzijde van de arbeidsmarkt (PASO). Deze leverde in maart 2003 voor het eerst resultaten, waarop we zeker terugkomen in het volgende opvolgingsrapport.

Daarnaast startte de Vlaamse overheid dit jaar eveneens met een nulmeting van de werkbaarheidsgraad, die een licht zal werpen op de kwaliteit van de arbeid. Tot slot houdt de administratie aan volgende uitspraken: 'meten is weten' (algemeen bekend) en 'liever een holle/bolle spiegel dan geen spiegel' (eigen spreuk). Cijfers zijn inderdaad steeds relatief, maar hebben een functie, gaande van een signaalfunctie, over een evaluatie- en dialoogfunctie naar een planningsfunctie. Daarin ligt de sterkte van dit rapport.

*Ann Van den Cruyce
Tine Nottebaert
Administratie Werkgelegenheid*